

UNG KULTUR – I ÖGONHÖJD

- strategisk plan för barn- och ungdomskultur i Stockholm 2007-2010

Stockholm april 2006

INNEHÅLL

UNG KULTUR – I ÖGONHÖJD

- strategisk plan för barn- och ungdomskultur
i Stockholm 2007-2010

2

Barns och ungdomars kulturliv

3

Kulturen i förskolan och skolan

5

Eget skapande på egna villkor

7

Kulturutbud

9

Samarbete och nätverk

11

Utvärdering och uppföljning

12

UNG KULTUR – I ÖGONHÖJD

- strategisk plan för barn- och ungdomskultur i Stockholm 2007-2010

I Stockholms stad pågår ett målmedvetet arbete för att stärka barns och ungdomars delaktighet i kulturlivet och för att förbättra förutsättningarna för barn och ungdomar att skapa konst och kultur.

Förslaget till barn- och ungdomskulturplanen *UNG KULTUR – I ÖGONHÖJD* tar avstamp i den tidigare planen *Stockholm – kulturstad för unga* som antogs 2002. Den inleds med en diskussion om de faktorer som är viktiga att beakta i planeringen av barn- och ungdomskulturverksamhet. Därefter definieras fem huvudrubriker:

- Kulturen i förskolan och skolan
- Eget skapande på egna villkor
- Kulturutbud
- Samarbete och nätverk
- Utvärdering och uppföljning

Med dessa utgångspunkter presenteras ett antal strategiska mål för stadens lokala och övergripande insatser för barn- och ungdomskulturen i syfte att utveckla samarbetet mellan berörda förvaltningar och nämnder.

Planen ska även utgöra ett verktyg för kontinuerlig utvärdering och uppföljning i det fortsatta arbetet med barn- och ungdomskultur.

Barns och ungdomars kulturliv

Barn och unga i Stockholm 2006

Förutsättningarna för barn och ungdomar att ta del av Stockholms kulturutbud och att själva utöva konstnärligt skapande är i dag inte jämlika i samtliga stadsdelar. Demografiska, sociala och kulturella omständigheter skapar olika behov av organisation och verksamhetsformer. Statistik fram till 2009 visar att antalet barn i Stockholm 0-12 år kommer att öka med 3 000. I det intervallet svarar barn 0-5 år för 72 % av ökningen. Gruppen ungdomar 13-20 år ökar med 1 000.¹ Det pågående arbetet med att stärka ungdomars möjligheter till eget skapande och inflytande lokalt, i skolan och på fritiden måste fortsätta. Den stora ökningen av barngruppen gör det också angeläget att uppmärksamma kulturutbudet för yngre barn.

Styrdokument

Det ligger i varje nämnds, förvaltnings och bolags åtaganden att anlägga ett barnperspektiv på sin verksamhet. Det skall komma till uttryck i lokala handlingsprogram och redovisas i verksamhetsprogrammet.

Stockholm stads reviderade handlingsprogram för FN:s barnkonvention: *En god start för barnet*, (Stockholm, 2004)

Kulturverksamheten för barn och ungdomar i Stockholm tar avstamp i FN:s barnkonventions mål om att alla barn och ungdomar har rätt att delta i det kulturella och konstnärliga livet och att de ska erbjudas likvärdiga möjligheter till kulturell och konstnärlig verksamhet.² Att anlägga ett barnperspektiv på verksamheten kräver insikt i hur barnet själv uppfattar sin situation och att beslut fattas med utgångspunkt i en sådan kunskap.³ Det innebär respekt för barns och ungdomars demokratiska rättigheter och möjligheter att framföra åsikter om sin livssituation. Förskolan, skolan och biblioteken har det gemensamma uppdraget att stärka barns och ungdomars språkutveckling och deras delaktighet i verksamheterna. Stadsdelsförvaltningarna, Kulturskolan, stadsdelsbiblioteken och kulturstödet samverkar om att utveckla lokala kulturcentra och *Träffpunkter för unga*. Stadsdelsförvaltningarna utarbetar också tillsammans med Kulturskolan och idrottsrörelsen fritidsklubbar för elever i skolår 4-6 för att förstärka möjligheten till kultur och idrott.

¹ SCB/USK

² *Mänskliga rättigheter. Konventionen om barnets rättigheter*, artikel 31, (Stockholm, utrikesdepartementet, 1996:2), s 34

³ *En god start för barnet. Reviderat handlingsprogram för Stockholms stad 2004-2008*, s 2

Barn och ung – en åldersdefinition

Barnkonventionen gör en definition av gruppen barn från 0-18 år. Barn och ungdomar har olika behov i sitt kulturliv, till exempel när det gäller vuxnas medverkan. Olika verksamheter gör också olika åldersindelningar. Av dessa skäl är det väsentligt att i en barn- och ungdomskulturplan göra en övergripande åldersdefinition. Här definieras barn som 0-12 år och ungdomar som 13-20 år.

Bejakande av mångfalden

I Stockholm lever barn och ungdomar från många olika nationer och dessa måste få komma till uttryck i kulturlivet. Stockholm är samtidigt en segregerad stad och stadens mångfald måste integreras i all kulturverksamhet. Kulturinstitutioner, kommunala verksamheter och fria aktörer behöver samarbeta för att ett samspel mellan olika kulturtraditioner ska kunna etableras. Kulturen spelar en viktig roll i ungdomars identitetssökande och mångkulturen måste beredas plats i utbudet för att alla barn och ungdomar ska kunna känna sig delaktiga. Kulturverksamheten måste också balanseras ur ett genusperspektiv.

Samverkan inom staden

För en decentraliserad stadsorganisation som Stockholm är det en utmaning att hitta stabila samverkansformer mellan fack- och stadsdelsförvaltningar. Samverkan över nämnders olika ansvarsområden skapar utökade möjligheter att utnyttja de samlade resurserna på bästa vis. Barn och ungdomar ska kunna påverka sin livssituation och Stockholm behöver strukturer för deras inflytande. Handlingsplanen betonar att samtliga förvaltningar, bolag och styrelser inom sitt område ska finna metoder för hur inflytande och information för barn och ungdomar ska utformas.⁴

---

⁴ *En god start för barnet*, s 3

Kulturen i förskolan och skolan

Konst och kultur är väsentligt i en meningsskapande förskole- och skolverksamhet

Stockholms stad ska

- *stärka nätverken för information, kommunikation och samverkan om arbetet med kultur i skolan såväl lokalt som övergripande i staden*
- *utveckla samarbetet mellan förskolan, skolan, Mediateket, Kulturskolan och biblioteken om barns/elevs läsning, språkutveckling och konstnärliga skapande*
- *i dialog med förskolan och skolan erbjuda ett kulturutbud som främjar barnets/elevens utveckling och lärande*
- *genom stärkt handledarkompetens introducera nya metoder, medier och konstnärliga uttrycksformer i förskolan och skolan*

Genom förskolan och skolan kan kulturen nå alla barn och genom att utgå från deras behov kan kulturlivets insatser utgöra en långsiktig resurs i arbetet med barns/elevs språkutveckling, tal- och kommunikationsförmåga.⁵ Kulturens resurser skapar förutsättningar för barn och elever att lära och att uppleva och för förskolan och skolan att hitta alternativa vägar till måluppfyllelse. Kulturskolan samarbetar i flera projekt med skolan för att tillföra undervisningen en estetisk dimension. Genom att förskolans och skolans samarbete med stadens kulturinstitutioner och det fria kulturlivet utvidgas kan konstnärliga uttrycksformer och medier integreras som en del av det vardagliga, pedagogiska arbetet vilket motsvarar deras mål. Därigenom kan också språkbegreppet vidgas till att innefatta inte bara tal- och skriftspråket utan även dansens, musikens och bildens språk.

En förberedelse inför och en dialog kring till exempel ett teaterbesök skapar goda förutsättningar för att det ska bli givande och meningsfullt för såväl barn/elever som pedagoger.

---

⁵ *Kultur i skolan. En skrift om regeringens satsning under 1999-2003*, (Stockholm, utbildnings- och kulturdepartementet, 2005), s 29

Internet och andra digitala medier används allt mer av barn och ungdomar vid informationssökning och i arbete med konstnärliga uttrycksformer. För att vara bra handledare behöver lärare och bibliotekarier öka sin kompetens i att använda datorer som pedagogiska verktyg i förskoleverksamhet och skolundervisning.

Eget skapande på egna villkor

I Stockholm ska alla barn och ungdomar ha möjlighet till eget skapande på egna villkor

Stockholms stad ska

- öka utbudet av en varierad, öppen verksamhet med tillgång till lokaler och möjlighet till handledning
- öka möjligheten för ungdomar att söka stöd för sina projektidéer
- verka för att Kulturskolan kan utveckla sin verksamhet för ungdomars eget skapande
- stärka tillgången till kulturpedagogiska resurser inom stadens fritidsverksamheter och Träffpunkter för unga

Stockholm ska erbjuda en kulturmiljö som väcker nyfikenhet, lust till lärande och som ger barn och ungdomar i alla åldrar möjlighet att utveckla sin kreativitet och skapande förmåga utifrån sina egna behov och intressen.⁶ Verksamhet som utformats tillsammans med ungdomar har ökat ungdomars inflytande och förbättrat förutsättningarna för deras eget skapande. *Träffpunkter för unga*, LAVA, Kulturskolan och PUNKTmedis är betydelsefulla strategiska verksamheter för ungdomars eget skapande och de tre sistnämnda verksamheterna ska även utgöra resurser för *Träffpunkter för unga*. En lika viktig funktion har Fryshuset som erbjuder ungdomar en bred kultur- och fritidverksamhet och utvecklar former för nätverkskommunikation både genom arrangemang och genom sin hemsida. Ungdomars inflytande i staden ökar och stadsdelarnas satsning på nya former av träffpunkter skapar möjligheter till olika slags förstärkningar och stöd. Bland annat träffpunkterna Tuben i Farsta och Reactor i Husby gör ungdomar delaktiga genom ett målinriktat arbete med fokusgrupper. Stödformer liknande stipendiet *En snabb slant* gör det möjligt för ungdomar att förverkliga kulturella projekt.

Ung08:s arbete med fokusgrupper visar att vuxnas föreställningar om ungdomars preferenser inte alltid överensstämmer med ungdomars faktiska önskemål. För att skapa ett kulturutbud som tilltalar ungdomar behöver formerna för deras inflytande i den egna stadsdelen och staden som helhet förnyas och samarbetet med fokusgrupper

---

⁶ *En god start för barnet*, s 4

utökas. Barn- och ungdomsrepresentanter i referensgrupper skulle ge dem möjlighet att påverka kulturutbudet och motverka att vuxnas åsikter dominerar. Formerna för vuxnas roll som handledare behöver utvecklas och deras kulturpedagogiska kompetens förstärkas för att ungdomar ska kunna vara delaktiga och forma sin fritid på egna villkor.

Förbättrade möjligheter för eget skapande för barn mellan 0-5 år är ett framtida utvecklingsområde för staden. Stadsmuseet har sedan 2004 en öppen verksamhet med inriktning på språkutveckling för barn upp till 7 år i lekrummet Torget. I oktober 2006 öppnade Rum för Barn i Kulturhuset sin nya verksamhet för barn från 0-11 år där olika konstformer integreras i basutbudet bestående av bibliotek, program, utställning och bildverkstad. Den kraftiga ökningen av besök efter ombyggnaden vittnar om behovet av liknande öppna, kreativa miljöer för yngre barn och kan inspirera andra att överskrida traditionella gränser i sin verksamhet. Stockholms stadsbibliotek ska prioritera barn i åldern 0-2 år och deras föräldrar. Syftet är dels att tidigt etablera kontakt med barn och föräldrar och dels att erbjuda språkutvecklande insatser för barn som ännu inte tar del av förskolans och skolans arbete med barns språk.

Kulturutbud

I Stockholm ska det finnas ett varierat kulturutbud som erbjuder något för alla barn och ungdomar att tilltalas av och vara delaktiga i

Stockholms stad ska

- *verka för en mångfald inom kulturutbudet där alla stadens barn och ungdomar erbjuds likvärdig tillgång till kulturaktiviteter*
- *utveckla förutsättningarna för lokala kulturarrangemang för ungdomar*
- *utveckla former för kulturupplevelser för, med och av ungdomar genom festivaler, öppna kulturevenemang och ungas egna arrangemang*
- *ge alla barn möjlighet till kulturupplevelser i sin vardagsmiljö på dagis, i skolan och i stadsdelen*
- *erbjuda ett varierat kulturutbud som stimulerar små barns eget skapande och kulturupplevelser*
- *utveckla stödet till det fria kulturlivet för att främja olika kulturtraditioners uttrycksformer och produktioner*

Det finns ett rikt utbud av kulturaktiviteter i Stockholm från såväl institutioner som fria grupper och kommersiella aktörer. Program/produktioner som speglar den mångfald av kulturella traditioner som bärs av stadens barn och ungdomar är dock underrepresenterade i kulturutbudet. Genom att i större utsträckning stödja kulturproducenter med erfarenheter och kunskap om andra kulturtraditioner berikas Stockholms kulturliv.

Under 2006 etablerar stadsdelsförvaltningarna i samarbete med Kulturskolan och idrottsrörelsen fritidsklubbar för elever i skolår 4-6 i alla stadsdelar. Det förstärker möjligheten till kultur och idrott.

Kulturförvaltningens verksamhet *Kultur för de unga* utgör en viktig funktion för förmedlingen av subventionerad kultur till förskolorna och skolorna. Genom att utveckla informationskanaler via Internet förmedlas kulturutbudet även utanför förskolan och skolan till medborgarna. Ungdomssidan www.ung08.nu informerar om aktuella kultur- och fritidsaktiviteter och det redaktionella materialet skrivs av

ungdomar. Att även ha en barn- och ungdomssida på Stockholms stads hemsida skulle hänvisa barn, föräldrar och ungdomar till information om aktuell barn- och ungdomskultur, något som också svarar mot barnkonventionens/handlingsplanens uppmaning.

Samarbete och nätverk

Hela staden ska samverka om att stärka barns och ungdomars tillgång till meningsskapande kulturaktiviteter

Stockholms stad ska

- *stärka samordning och förmedling av barn- respektive ungdomskultur genom ett fördjupat nätverksarbete både lokalt och övergripande för staden*
- *utvärdera nuvarande förmedlingsstrukturer och utveckla modeller för samverkan kring lokaler, kultur- och föreningsstöd*
- *samverka nationellt och internationellt för erfarenhetsutbyte kring barn- och ungdomskultur*

Tydliga och väl fungerande förmedlingskanaler är en förutsättning för att samverkan ska vara effektiv. Genom nätverksarbete kan nya erfarenheter och metoder inarbetas i den ordinarie verksamheten och en långsiktig verkan uppnås.

De formella nätverken *Kultur för de unga*, nätverket för *Träffpunkter för unga* och *kulturnätverket* för kultursekreterarna i stadsdelarna stärker samarbetet inom staden med barn- och ungdomskultur. Nätverk i stadsdelarna mellan fritids- och kulturverksamheterna är en förstärkning i det lokala kulturlivet. Under 2006 ska ett Biblioteksråd inrättas i samtliga stadsdelar vilket kan bilda grunden för en lokal samordning av barn- och ungdomskulturfrågor.

Kultursekreterarna eller motsvarande kulturförmedlande funktion kan erbjuda en överblick i stadsdelen över stadens decentraliserade utbud. Ett kontaktnät möjliggör erfarenhetsbyte och informationsförmedling mellan kultursekreterare som ofta arbetar ensamma i sin stadsdel. Fortbildning kan också påvisa kulturens möjligheter att stärka integrationen och stockholmarnas delaktighet i de demokratiska skeendena.

Att ta initiativ till nationellt och internationellt erfarenhetsutbyte ger nya perspektiv på den egna verksamheten.

Utvärdering och uppföljning

Med användbara verktyg för utvärdering och erfarenhetsutbyte kan kulturverksamheten för barn och ungdomar i Stockholm utvecklas och förbättras

Stockholms stad ska

- *skapa metoder för regelbunden utvärdering, redovisning och uppföljning av stadens insatser för barn- och ungdomskultur*
- *ta initiativ till konferenser i syfte att utbyta erfarenheter och presentera ny forskning om barn- och ungdomskultur*

Det är viktigt att hitta verktyg för hur barn- och ungdomskulturverksamheten ska kunna utvärderas. Saknas metoder för uppföljning kan den verksamhet som bedrivits inte analyseras och utvecklas. En samlad bild av Stockholms kulturliv redovisas varje år i *Kulturrapport Stockholm* där barn- och ungdomskulturen utgör en del.

Rapporter och forskning om barns och ungdomars kulturvanor och preferenser genomförs regelbundet i ett samarbete mellan idrottsförvaltningen och kulturförvaltningen. Kommunala verktyg för utvärdering är tertialrapporten och verksamhetsberättelsen. Det finns behov av att utarbeta gemensamma verktyg för stadens berörda förvaltningar och bolag för att ta fram statistik över i vilken omfattning barn och ungdomar fått ta del av Stockholms kulturaktiviteter. Lämpliga metoder att redovisa och analysera dessa resultat behöver också utformas. En länk på Intranätet kan informera arbetstagaren om aktuell fortbildning. Intern kompetensutveckling mellan olika yrkesgrupper är ett sätt att både förmedla sina kunskaper och att finna synergieffekter där verksamheter kan komplettera varandra.